

Свято українського війська у день Покрови — Блаженніший Святослав молився в історичній церкві

Українське військо — це військо захисників, які не шукають чужого, але навчившись від Покрови Пречистої Діви Марії, захищають і боронять своє. Про це сказав Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав під час Літургії у свято Покрови Пресвятої Богородиці, в якій українці також святкують День захисниць і захисників України, а також День козацтва.

У цей день (14 жовтня) Блаженніший Святослав відслужив Літургію у стародавньому храмі Покрови Пресвятої Богородиці, який знаходиться на території етнографічного музею в Пирогові, що під Києвом.

Проповідник нагадав, що сьогодні українська Церква святкує дуже особливе тепле й рідне свято — свято Покрови Пресвятої Богородиці, історія

Блаженніший Святослав благословить захисників батьківщини.

Собор Архистратига Михаїла (21 листопада)

Свято, що його відзначаємо 21 листопада, називаємо *Собор Святого Архистратига Михаїла та інших безплотних сил*, щоб віддати шану всім ангелам і звеличити ту годину, коли вони стали до битви проти сатани.

• Всі чини небесних сил називають ангелами. Ангел означає «вісник». Це відображає їх призначення — доносити до людей Божу волю, бути нашими захисниками і вчителями.

• Архангел Михаїл стоїть над усіма дев'ятьма чинами і тому називається архистратигом.

• Імена інших архангелів: Гавриїл («сила Божа»), Рафаїл («лікування Боже»), Уріїл («світло Боже»), Селафіїл («молитвеник Божий»), Іегудіїл («славить Бога»), Варахиїл («благословення Боже»), Іереміїл («піднесення до Бога»).

• Архангел Михаїл в перекладі зі старовірського означає «хто, як Бог» або з питальною інтонацією — «хто, як Бог?». Його називають архистратигом, тому що він очолив небесне воїнство, яке повстало на відпаліх від Бога ангелів і їхнього ватажка Люцифера.
(Закінчення на 2 сторінці)

Шановні Читачі, у номері читайте:

- Наймолодші Владики Синоду УГКЦ на формаційних курсах в Римі
- Явужно 2022 — у 75-ту річницю від депортації
- Білобірський храмовий празник — в 75-ліття переселення та 65-ліття існування парафії
- «Це велика свідомість спільноти — будувати свій храм»; Круклянки
- 65 літ греко-католицької парафії св. Вартоломея і Покрови Пресвятої Богородиці в Іданську
- 150 літ від народження письменника — Богдан Лепкий
- Пилип Орлик — укладач першої української Конституції
- Осінній Супрасль
- День поминання Священномученика Йосафата Коциловського

якого пов'язана з воєнним лихоліттям, у якому перебував Божий народ.

«Так стається, — каже Глава Церкви, — що під час трагедій падають усі маски (Закінчення на 3 сторінці)»

«Архистратиги Божі, служителі божественної слави, ангелів начальники і людей наставники, корисного нам просить і великої милости як безплотних архистратиги».

Собор Архистратига Михаїла

(21 листопада)

(Продовження з 1 сторінки)

• Згідно ієрархії чинів ангельських, Архангели благовістнують людям про Тайни Божі, відкривають нам Божу волю.

• Історично українці до Архангела Михаїла молилися про допомогу в позбавленні від скорботи, про заступництво державі, про порятунок і збереження Батьківщини.

Святкування Собору Архистратига Божого Михаїла та всіх Небесних Сил безтілесних встановлено на початку четвертого століття на Помісному Лаодикійському Соборі, який відбувся за кілька років до Першого Вселенського Собору.

Лаодикійський Собор тридцять п'ятим правилом засудив і відмовився від еретичного поклоніння ангелам, як творцям і правителям світу і встановив православне їх шанування. Ангельські чини поділяються на три ієрархії — вищу, середню і нижчу. Кожну ієрархію становлять три чини. У вищу ієрархію входять: Серафими, Херувими і Престоли.

Ближче всіх до Пресвятої Трійці знаходяться шестикрилі Серафими, що в перекладі з єврейської мови означає «полум'яніючі» або «вогненні».

Вони палають любов'ю до Бога та інших спонукають до неї. Після Серафимів на Господа чекають «багатоочі» Херувими. Їхнє ім'я означає: вилив премудрості, просвітництво, так як через них, посиляється мудрість та просвіта для істинного богопізнання.

За Херувимами йдуть богоносні за благодаттю, даною їм для служіння, Престоли, які таємничо і незбагненно носять Бога. Вони служать правосуддю Божому. Середню ангельську ієрархію становлять три чини: Господства, Сили і Влади. Господства володарюють над подальшими чинами ангелів.

Вони наставляють поставлених від Бога земних володарів мудрому керуванню. Господства вчать володіти почуттями, приборкувати гріховні бажання, підпорядковувати тіло духу, володіти своєю волею і перемагати спокуси. Сили виконують волю Божу. Вони творять чудеса і посиляють благодать чудотворіння та прозорливості вірним рабам Божим.

Сили допомагають людям у несенні послуху, зміцнюють у терпінні, подають духовну силу і мужність у проходженні життєвого подвигу. Владі подають благодать приборкувати силу диявола. Вони відштовхують від людей бісівські

спокуси, зміцнюють подвижників, обєрігають їх, допомагають людям у боротьбі зі злими думками. У наступну ієрархію входять три чини: Начала, Архангели і Ангели.

Начала керують нижчими ангелами, направляючи їх до виконання Божественних повелінь. Їм доручено управляти всесвітом, охороняти країни, народи, племена. Начала вчать людей віддавати кожному честь, належну його званню, а володарів — виконувати посадові обов'язки не заради особистої слави і вигод, а заради слави Божої і для користі ближніх. Архангели благовістять про велике і дивне, відкривають таємниці віри, пророцтва та розуміння волі Божої, зміцнюють у людях святу віру, просвітлюючи їх розум світлом Святого Євангелія. Ангели найбільш близькі до людей.

Вони передають людям волю Божу, направляють їх до доброчесного й святого життя. Вони зберігають віруючих, ніколи не залишають нас і завжди готові допомогти, якщо ми побажаємо. Всі чини Небесних Сил носять спільну назву ангелів — за суттю свого служіння.

(ред.)

Тропар, глас 4: Небесних воїнств архистратиги, молимо вас завжди ми, недостойні, щоб ви вашими молитвами огородили нас покровом крил духовної вашої слави, охороняючи нас, що усилено припадаємо і кличемо: Від бід ізбавте нас як чиноначальники вишніх сил.

них: 823 жінки, кільканадцять дітей, 22 греко-католицьких та 5 православних священників.

Ув'язнені, це були священники, вчителі, урядовці, інженери, діячі культури. Також українці-воєводи з польської армії, учасники війни 1939 р. проти Німеччини та деякі колишні в'язні нацистських концтаборів. Сюди відправляли українців, запідозрених у зв'язках з ОУН, яких умовно зарахували до однієї з трьох категорій: категорія «А» — зафіксовані управлінням безпеки, категорія «Б» — зафіксовані військовою розвідкою, категорія «В» — зафіксовані командиром підрозділу або інформатором під час виселення. У серпні-грудні 1947 р. більшість серед в'язнів концтабору Явожно становили українські селяни, яких заарештували в рамках операції «Вісла». За 1947–1949 рр., внаслідок важкої праці, голоду, хвороб, тортур

Явожно 2022 у 75-ту річницю від депортації

За даними Українського архіву у Варшаві, в польському концтаборі Явожно у 1947 р. було ув'язнено 2 781

українських громадян Польщі (мешканці давніх Ряшівського, Люблінського та Краківського воєвідств). Серед

Молитва на могилах в'знів Явожна.

Свято українського війська у день Покрови

— Блаженніший Святослав молився в історичній церкві

(Продовження з 1 сторінки)

і відкривається глибина. Те, що людина думає у своєму серці, є дуже сокровенне, ніхто цього не знає. А в моментах лихоліття і війни, коли меч прошиває душу людини, тоді глибина серця відкривається. І ось у цій події Покрови Богородиці відкрилася глибина містичного змісту і природи християнської молитви».

Ми часом думаємо, звертає увагу архиєрей, що молитва є якимось нашим цілковито особистим приватним дійством. Але насправді діється щось набагато глибше і більше. Цю природу християнської молитви, яка сьогодні так чітко відкривається перед нами у постаті Богородиці, свого часу окреслив святий Августин. Він каже: «Церква — це спільнота людей, це Тіло Христове». І цікаво, що та спільнота не тільки складається з людей, які зараз можуть фізично зібратися у храмі, Церква — це спільнота земної і небесної дійсності.

Глибина і природа молитви Церкви, яка сьогодні відкривається нам у постаті Пречистої Діви Марії, звучить для нас дуже по-особливому, тому що ми святкуємо свято Покрови в час війни. Більше того — ми святкуємо ще одне свято — свято українського війська.

«І так, як ця містична дійсність Покрови Пречистої Діви Марії нам роз-

з боку табірної охорони та функціонерів МДБ Польщі, в концтаборі померло понад 160 в'язнів-українців. Померлих ховали в лісі між обозом та містечком Щакова на відстані 1 км від концтабору. Поховання відбувалися без священників.

У суботу, 10 вересня 2022 р., при пам'ятнику жертвам концтабору в Явожні проходили центральні відзначення 75-ої річниці акції «Вісла».

Організаторами відзначення 75-их роковин була Головна Управа Об'єднання Українців у Польщі та греко-католицька парафія в Катовицях, яка під проводом свого пароха, о. Шимона Янковського, щорічно підготовляє та проводить моління за жертви переселення й за всіх в'язнів бувшого табору праці в Явожні. Торжества традиційно проходять при пам'ятнику жертвам табору праці в Явожні, який був відкритий

(Продовження на 4 сторінки)

Церкви, я б сказав, що сьогоднішнє свято, свято українського війська в день Покрови нам розкриває природу української армії, — вважає Предстоятель.

Ми святкуємо сьогодні, каже духовний лідер, державне свято захисниць і захисників Батьківщини. «Тож природою українського війська є захищати. Це не є військо окупантів, військо завойовників чи загарбників, яке створене, щоб принижувати інші народи, щось у них красти, забирати чи, як ми кажемо, анексувати. Це є військо захисників», — наголошує Блаженніший Святослав.

По-особливому ця природа українського війська відкривається в теперішній війні. «Сьогодні минає 233-й день цієї кровопролитної війни. Ми стоїмо. Як народ. Ми встояли в часах найгіршої небезпеки, коли Київ, подібно як колись Константинополь, був майже в облозі російського війська, завдяки силі містичної християнської молитви. Ця молитва підтримувала, надихала та давала сили українському війську. Тому не тільки силою людської мудрості, людської зброї та людського зусилля здобувається перемога. Але силою церковної єдності і молитви, коли об'єднується небо і земля, ангели і люди. Ми сьогодні, у цей день, особливо молимося за наших захисниць і захисників», — сказав проповідник.

Глава Церкви віддав захисниць і захисників України під дуже особистий і особливий покров Пречистої Діви Марії.

Не забув Глава Церкви і про поранених українських воїнів, які на своєму тілі і душі носять рани України, а також рідних і близьких українських воїнів, особливо тих, які переживають глибоку рану втрати, які живуть у тривозі за своїх дітей, які воюють, чекають їхнього дзвінка, їхньої смс-ки як найбільшої життєвої радості.

Джерело (текст і фото):
Департамент інформації УГКЦ

Богородиця Покрова: значення ікони

На іконі, що зображує Богородицю, відображене її появу в храмі. Вона зображена у вигляді Оранти (з розпростертими руками та розкритими, зверненими до глядача долонями) або з омофором. Іноді композиція доповнюється ликами

Андрія Юродивого, Іоанна Предтечі та Іоанна Богослова, інших святих та ангелів, які супроводжували явище Богоматері. Також можуть зустрічатися фігури Романа Сладкопівця та уклінних людей на амвоні храму (в нижній третині ікони). Значення ікони Покрови Пресвятої Богородиці — її увага та чуйність до всіх, хто відчуває в ній потребу.

Ікона написана допомогти нам усвідомити велику милість Богородиці, що повсюдно простягає над світом променистий священний покрив, осіняючи всіх, хто живе Божим світлом. Хоча бачення розпростертого омофора зникло, але незримо він продовжує перебувати над людством, даруючи вірянам відчуття захищеності та благодаті. Любов Діви Марії до людей незаперечна, вона допомагає вистояти в найнесприятливіших обставинах, хворобах або труднощах. Тому віряни, що додали в свій домашній іконостас цей образ, незабаром помічають, що в душі з'являється особлива піднесена радість, тихий спокій та впевненість у підтримці, адже незримо її захист і надалі перебуває з кожним з нас.

Ікона Покрови Пресвятої Богородиці: молитви

Молитва перша:

«Пом'яни нас у Твоїх молитвах, Пані Діво Богородице, та не загинемо за примноження гріхів наших, покрив нас від усякого зла і лютих напастей; на Тебе бо сподіваємося і, Твоєї Покрови свято чествуємо, Тебе величаємо».

Молитва друга:

«Величаємо Тебе, Пресвята Діво, і шануємо Покров Твій святий, бо Тебе бачив святий Андрій у повітрі, коли Ти молилися за нас Христу». (ред.)

Наймолодші Владики Синоду УГКЦ на формаційних курсах в Римі

Апостольську Столицю у днях від 1 по 10 вересня відвідали єпископи УГКЦ з України та діаспори, що були висвячені за останні чотири роки. Їхнє перебування в Римі було пов'язане з формальним вишколом для ново висвячених єпископів, який з огляду на світову пандемію був тимчасово припинений.

Перша група, це було близько 150 єпископів. У неї — п'ятьох Владик з Української Греко-Католицької Церкви, саме: Владика Василій Сус з Київської Архiepархії, Владика Іван Кулик з Кам'янець-Подільської Єпархії, Владика Миколай Бичок з Єпархії Святих Верховних Апостолів Петра та Павла з Мельбурн (Австралія), Владика Аркадій Трохановський з Ольштинсько-Гданської Єпархії (Польща), та Владика Павло Лоза — єпископ помічник із Сокальсько-Зборівської Єпархії. У курсі взяли участь також Владики з інших греко-католицьких Церков з цілого світу, м. ін. зі Словацької Греко-Католицької Церкви, Румунської Греко-Католицької Церкви, з єпархії в Кріжевцях в Хорватії, Мелхитської Церкви з Сирії з Алеппо, Коптійської Церкви з Єгипту, Старо-Католицької Церкви з Сирії, Хальдейської Церкви з Іраку, Вірменської Церкви, Сиро-Малабарської та Сиро-Маланкарської Церкв з Індії.

З 1 по 8 вересня вишкіл проходив під наглядом Конгрегації у справах єпископів, а з 9 по 10 вересня продовження курсу відбувалося у Конгрегації Східних Католицьких Церков. У цьому часі Владики взяли участь у конференціях, спільних молитвах та зустрілися з представниками адміністрації Апостольської Столиці. Відбулася також окрема зустріч з Папою Франциском.

Доповідачами здебільшого були Кардинали та представники із різних дикастерій. Одним із важливих питань було лідерство: як бути правдивим єпископом та водночас лідером? Варто завжди пам'ятати про те, що лідерство полягає у тому, щоби організувати навколо себе добру команду людей, яка могла би йому допомагати проявляти власне лідерство у спільноті.

Також було багато розмов про пост-пандемічний світ та виклики, пов'язані із ним. Наголошувалося на важливості піклування про інституцію сім'ї та родини, розпочинаючи вже від катехизацій для дітей та продовжуючи

через супровід подружжя, які обрали цей стан, зважаючи на власне покликання.

Дикастерія із питань комунікації наголосила на тому, яку роль сьогодні має сама комунікація. Доповідачі заохотили єпископів організувати по місцях інституцію прес-секретарів, щоби з'являлися різні дописи у соцмережах, чи новини на інтернет-сторінках, адже це один із способів здійснювати проповідь Слова Божого.

Літургія в Базиліці Санта Марія Магіоре, Владики УГКЦ на формаційних курсах в Римі.

Основне завдання єпископа у сьогоднішньому світі — залишатися мужем молитви. Однак, це не може стати на перешкоді тому, щоби бути доступним та відкритим для людей. Водночас він повинен бути прикладом для своїх вірних, зокрема для молоді, адже усі ми знаємо, що «слова навчають, а приклад потягає». Тому живе свідчення Євангелія через приклад свого життя — це основне, що притягає багатьох людей.

Впродовж курсів для єпископів була можлива нагода до відвідин. У неділю 4 вересня учасники курсу взяли участь у Божественній Літургії на площі перед Базилікою св. Петра, під час якої блаженним проголошено Папу Івана Павла І. Того ж самого дня Владики УГКЦ відвідали обитель Отців Чину Святого Василія Великого та нашого екзарха в Італії для українців греко-католиків, Владика Діонісія Ляховича. Відвідали ми також Собор св. Софії, де прийняв нас парох о. Марко Семен. З нагоди річниці смерті бл. п. Кардинала Йосифа Сліпого ми також молилися Панахидою

за упокій його душі. Владики відвідали ще Генеральний Дім Сестер Служebenниць та настоятельку с. Софію Лебедович ССНДМ.

Вишкіл показав, як багато з єпископів не знають, що точно відбувається в Україні. Зустріч стала нагодою, щоби з'ясувати та повчити, що Україна, це не росія. Молитва за мир чи припинення війни в Україні, це одно. По-друге мусять бути конкретні рішення, за якими зло буде покаране, а росія за свої злочини буде засуджена.

Для мене особисто це великий досвід, але також зрозуміння, як треба

мати повагу до своєї Церкви, мови, культури та традиції. Як треба тим до-рожити, повчати, шанувати та зберігати, щоби бути собою. Захід не вміє нас шанувати, не хоче нас слухати, а росія мріє «зденазифікувати». На це одна відповідь — шануймо спадщину наших предків, а тоді завжди будемо собою.

Владика Аркадій Трохановський, фото: BAT

Явотно 2022

(Продовження з 3 сторінки)

Президентами Польщі і України — Александром Квасньєвським та Леонідом Кучмою 23 травня 1998 р. Пам'ятник стоїть в лісі, на території, де колись знаходився концтабір, при стежці, яка єднає дві місцеві оселі — Подленже і Стале.

На початку цього річчя святкувань в Явотні представник місцевої української громади привітав присутніх гостей та прибулих учасників заходу. До Явотна прибули між іншими: архієпископ Євген Попович, Митрополит (Продовження на 15 сторінки)

Білобірський храмовий празник

— в 75-ліття переселення та 65-ліття існування парафії

Цьогорічну прощу до Білого Бору в день празника Різдва Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії очолили Владика Володимир, ординарій Вроцлавсько-Кошалінський та Владика Аркадій Трохановський, ординарій Ольштинсько-Гданський. Проща

Білобірська церква Різдва Богородиці.

та храмовий празник були поєднані з відзначенням 75-их роковин акції «Вісла» і ювілеєм 65-ліття існування греко-католицької парафії у Білому Борі, а також з 25-літтям від дня посвячення білобірського храму.

Недільні святкування розпочалися вже о годині сьомій ранку Утреною. Опісля служилася перша Божественна Літургія, Акафіст та Молебень до Пресвятої Богородиці. Це була наче духовна підготовка до головної частини святкування, тобто до Архиєрейської Божественної Літургії.

Традиційно у білобірських святкуваннях бере участь не тільки духовенство і вірні Вроцлавсько-Кошалінської Єпархії але прибувають тут також вірні з єпархії Ольштинсько-Гданської, головна з парафій, які до 2020 р. належали до тодішньої Вроцлавсько-Гданської єпархії. В цьому році, подібно як рік скоріше, до Білого Бору прибула також група прочан з Ольштина. Також з катедральної парафії у Вроцлаві до Білого Бору приїхала група паломників разом зі своїм парохом о. Андрієм Михалишином. Перемисько-Варшавську архієпархію представляв о. митрат Стефан Батрух та вірні, які індивідуально приїхали, між іншими, аж з далекої Лодзі.

Білобірські святкування Храмового Празника Різдва Пресвятої Богородиці мають вже свої традиції, які знайшлися також в порядку цьогорічних святкуваннях. Зараз після закінчення

Архиєрейської Божественної Літургії єпископи, духовенство та вірні тричі процесійно обійшли білобірський храм з іконою Пресвятої Богородиці «Матері Скитальців». На завершення процесії владики, разом з духовенством, поблагословили іконою зібраний народ. Останньою частиною білобірських святкувань було посвячення води при місійному хресті. Владики прочитали приписані на посвячення води молитви, щоб опісля, разом зі священниками поблагословити воду занурюючи у ній хрест. Свяченою водою були окроплені всі учасники прощі. Воду можна було також забрати зі собою до дому.

У слові до вірян Владика Володимир Ющак, зокрема, віднісся до перших років після пересе-

лення, а також звернув увагу присутніх на особливе місце в нашій горомаді воєнних біженців з України: «На жаль, представників покоління виселенців акції «Вісла» сьогодні щораз менше поміж нами і переважно це вже особи старші, немічні, досвідчені жителям. Дуже сердечно

поздоровляю тих учасників акції «Вісла», які сьогодні є разом з нами. Привітання передаю також тим виселенцям, які не могли тут прибути і залишилися у своїх хатах. Тепер тут є ми: діти, онуки і правнуки колишніх виселенців а посеред них також і в'язнів так званого Центрального табору праці в Явожні. На жаль, наш ентузіазм є меншим, більш стриманим, холоднішим та більше вирахованим, узалежненим від зовнішніх обставин, як ентузіазм наших предків.

Щодо нашої вірності Богові, Церкві, народові місце ентузіазму наших попередників щораз частіше займають байдужість, знеохота,

а часами лінивість та легковаження. Самі бачимо, як сьогодні дуже важко зібратися, щоб бути тут, у Білому Борі, на прощі та на Божественній Літургії. Коли брати математично, то сьогодні у Польщі не є нас, нащадків виселенців акції «Вісла», менше як років тому тридцять, чи шістдесят п'ять. Однак асиміляція збирала та далі збирає свої жнива. Парадоксально теж, хоча маємо дуже більші можливості транспорту, як колись наші батьки і діди то все ж таки важче нам вибратися до Білого Бору, щоб взяти участь у спільній молитві перед іконою Пресвятої Богородиці. Потрібно також зауважити, що сьогодні у Польщі, крім нас, є ще приблизно три мільйони громадян України, тобто двадцять раз більше, як число виселених з рідних земель у 1947 р. Вітаю тих громадян України, воєнних втікачів, які сьогодні є тут разом з нами. Жаль лише, що тільки невелику частину цих людей, які прибули до Польщі з України бачимо в церквах та під час інших

Владика Володимира Ющак ЧСВВ та Владика Аркадія Трохановського на майдані перед храмом вітають члени білобірської спільноти.

українських заходів. З другого боку ця ситуація усвідомлює нам, які величезні стоять сьогодні перед нами виклики. Наша церковна і громадська дійсність у Польщі в майбутності буде у великій мірі залежати від цього, як ми сьогодні поставимося до них».

Редакція

Процесія навколо храму з іконою Богородиця Скитальців.

2023 – роком професора Юрія Новосільського

Поміж духових покровителів 2023 року, названих польським Сеймом, знайшлося також ім'я професора Юрія Новосільського, художника, іконописця, графіка, сценографа, теоретика мистецтва.

У сеймовій постанові від 22 липня 2022 р. згадується, що у 2023 році відзначуватимемо 100 річницю від дня народження митця, більшість життя якого пов'язане з Краковом, де його й похоронено.

«Юрій Новосільський був автором багатьох текстів на тему мистецтва

Проф. Новосільський в церкві в Гурові Ілавецькому. 1983 р.

й віри. Його ікони та поліхромії знаходяться в багатьох римо-католицьких, греко-католицьких і православних храмах. У своїй творчості світського характеру він відкликався до здобутків авангардного мистецтва й візантійської традиції. Часто використовував форму геометричної абстракції, малював жіночі акти й пейзажі. Його мистецтво і до сьогодні вважається унікальним явищем, що поєднує в собі *sacrit* і *profanum*» — зокрема відзначається у сеймовій постанові.

Біографія професора складна, так як складні біографії усіх, чия молодість випала на роки II світової війни. Народився Юрій Новосільський в українській родині Стефана (вихідця із села Одрехова, що біля Сянока) й Анни Новосільських 7 січня 1923 р. у Кракові. Охрещений був у греко-католицькій церкві св. Норберта у Кракові.

У 1942 році вступив до монастиря Отців Студитів у Львові. Перебуваючи в стінах унівської студитської обителі Юрій захопився, зрозумів, відкрився на ікону, яка в майбутньому стала суттю його життя і творчості. Відомо, що перебуваючи в монастирі в Уневі, художник мав до діла з монументальним живописом. Була це робота над фреском Марії Оранти в греко-католицькій церкві в Болахові (сьогодні годі шукати її там — роки радянської влади і призначення храму на склад чи магазин зробили своє). Після дволітнього перебування в Україні, з огляду на поступачу хворобу, Юрій Новосільський повернувся до Кракова, де зайнявся художньою та науковою роботою. Не все складалося йому так, як би собі цього бажав. З огляду на своє минуле й переконання, змушений був покинути Краків й переїхати до Лодзі, де працював до шістдесятих років минулого століття.

Професор Юрій Новосільський залишив для прийдешніх поколінь багато зrealizovanih монументальних проєктів, поліхромій в костелах і церквах, іконостасів. Але найбільше його праця, це ікони, плащаниці, хоругви, портре-

співпрацював з УГКЦ й раніше) професора запрошують до розмальовування ремонтіваних храмів, проєктування іконостасів, аранжування інтер'єрів. Митець радо підіймається цих викликів, бо якраз тут знаходить духа повного розуміння. Наслідком цієї співпраці, що триває кілька десятків років, залишаються поліхромії, іконостаси та ікони виконані, між іншими, для церков у Гурові Ілавецькому, Вроцлаві, Кракові, Венгожеві, Любліні. Вершиною творчості Новосільського, про що мріяв ціле творче життя, залишається проєкт, будова і розпис церкви в Білому Борі (1992–1997 рр., здійснена у співпраці з архітектором Богданом Котарбою). У Гурові Ілавецькому, завдяки клопотанням тодішнього пароха о. Юліяна Гбура, професор Юрій Новосільський появився у 1983 році, щоби зааранжувати інтер'єр ремонтіваного храму, встановити й виповнити іконами іконостас, розмалювати стіни. Ця праця була закінчена в 1984 р. Сьогодні церква, це знаменита візитна картка міста й взагалі цілого регіону, яку прибувають відвідати туристи й шанувальники таланту митця та сучасного сакрального мис-

Домовина з тлінними останками професора в церкві св. Норберта в Кракові.

ти, пейзажі, абстрактні твори. Найбільш відомі монументальні живописи Новосільського в Польщі знаходяться в костелах в Тихах, м. Весола біля Варшави, Еленій Горі, Кракові, православних церквах в Білостоці, Гайнівці, Більську Підляському та інших.

Окремим розділом творчості Юрія Новосільського залишається його співпраця та реалізація окремих проєктів для Української Греко-Католицької Церкви в Польщі та за кордоном. Від початку 1980-их років (хоча художник

тецтва з цілої Польщі та з-за кордону. А дійсно маємо на що подивитися, бо саме в цих мурах гармонійно поєдналися і готика, і бароко, і сучасність.

Професора Новосільського похоронили на полі слави Раковецького цвинтаря в Кракові, де поруч спочивають професор Богдан Лепкий, професор Степан Смаль-Стоцький, а вдалині видно українські могили військових та цивільних осіб, що померли в роках 1919–1921 в таборі для військовополонених та інтернованих Краків-Домб'є. →

2023 – rokiem profesora Jerzego Nowosielskiego

Pośród patronów roku 2023, wybranych i przegłosowanych jednogłośnie przez Sejm RP, znalazł się także profesor krakowskiej ASP Jerzy Nowosielski, malarza, rysownika, scenografa, pedagoga, filozofa, teoretyka sztuki, uważany za jednego z najwybitniejszych współczesnych pisarzy ikon. W uchwale sejmowej z 22 lipca 2023 r. zostało zapisane, że właśnie w 2023 roku obchodzić będziemy 100 rocznicę urodzin twórcy, który większość swego życia spędził w Krakowie.

„Jerzy Nowosielski był autorem wielu tekstów o sztuce i wierze. Wykonał wyposażenie i polichromie wewnątrz licznych świątyń rzymskokatolickich, greckokatolickich i prawosławnych. W swojej twórczości o charakterze świeckim czerpał z osiągnięć sztuki awangardowej i tradycji malarstwa bizantyńskiego. Często sięgał po formę abstrakcji geometrycznej, malował akty kobiece i pejzaże. Jego sztuka do dziś jest uznawana za zjawisko unikatowe, łączące w sobie strefę sacrum i profanum” — czytamy w dokumencie.

Biografia profesora jest tak samo złożona, jak wiele biografii osób, których młodość przypadła na lata II wojny światowej. Jerzy Nowosielski urodził się w Krakowie w ukraińskiej rodzinie Stefana (pochodzącego ze wsi Odrechowa koło Sanoka) i Anny Nowosielskich 7 stycznia 1923 r.

W 1942 r. wstąpił do klasztoru Ojców Studytów we Lwowie. Przebywając w murach studyckiej ławry w Uniowie Jerzy zachwycił się, zrozumiał i otworzył na ikonę, która w przyszłości stała się sensem jego życia i twórczości. Wiadomo nam,

Недалеко знаходиться також гробниця видатного польського художника й професора Яна Матейки.

Художника прийшли прощати м. ін. перший прем'єр III Речіпосполитої Тадеуш Мазовецький, міністр культури Богдан Здроевський, священники різних конфесій, артисти, приятелі, мешканці Кракова. Від імені президента Польщі прощального листа прочитав Тадеуш Мазовецький, в якому він, між іншими, відзначив: **«Багатолітні артистичні й богословські пошуки зробили професора Новосільського людиною великого душевного виміру. Його знаменитий внесок в екуменічний діалог становлять роботи, що заодно прикрашають церкви, як і костели нагадуючи про тисячолітню традицію нерозділеної Церкви...»**.

że mieszkając i modląc się w uniowskim klasztorze, zapoznał się ze sztuką ikonopisaną oraz malarstwem monumentalnym. Pracował, między innymi, nad freskiem św. Marii Oranty w greckokatolickiej cerkwi w Bolechowie (jednak dzisiaj próżno w tej cerkwi szukać ówczesnego malowidła — lata władzy radzieckiej oraz urządzenie w niej na długi okres magazynu, zrobiły swoje). Po dwuletnim pobycie w Ukrainie, ze względu na postępującą chorobę, Jerzy Nowosielski wrócił do Krakowa, gdzie zajął się pracą twórczą oraz nauką. Jednak nie wszystko w życiu układało się po jego myśli. Ze względu na swoją przeszłość i przekonania zmuszony był porzucić Kraków i przenieść się do Łodzi, gdzie pracował do lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia.

Profesor Nowosielski pozostawił po sobie wiele zrealizowanych monumentalnych projektów, polichromii w kościołach i cerkwiach, ikonostasów, obrazów. Najwięcej jednak jego prac, to ikony, płaszczyzny, chorągwie, portrety, pejzaże, dzieła abstrakcyjne. Najbardziej znane jego monumentalne prace znajdują się w kościołach w Tychach, Wesołej koło Warszawy, Jeleniej Górze, Krakowie, prawosławnych cerkwiach w Białymstoku, Bielsku Podlaskim i innych.

Oddzielnym rozdziałem twórczości profesora jest jego współpraca oraz realizacja projektów opracowanych dla Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego w Polsce i za granicą. Od początku lat 80 ubiegłego wieku (choć współpracował on z grekokatolikami także wcześniej) profesor jest zapraszany do prac w remontowanych i adaptowanych do potrzeb wschodnich liturgii świątyń, projektowania ikonostasów, aranżowania wnętrza. Artysta chętnie podejmuje się nowych wyzwań, bowiem właśnie tutaj znajduje pełne zrozumienie dla swojej twórczości. Rezultatem owej współpracy są polichromie, ikonostasy oraz ikony w greckokatolickich cerkwiach w **Górowie Iławeckim, Wrocławiu, Krakowie, Węgorzewie, Lublinie**. Zwieńczeniem tego okresu, o czym artysta marzył całe twórcze życie, jest

projekt, budowa i aranżacja całego wnętrza greckokatolickiej cerkwi w **Białym Borze** (1992–1997 — wykonana przy współpracy z architektem Bogdanem Kotarbą).

W Górowie Iławeckim, dzięki zaangażowaniu ówczesnego proboszcza ks. Juliana Gbura, prof. Jerzy Nowosielski pojawił się w 1983 r. w celu pełnej aranżacji wnętrza remontowanej gotyckiej świątyni, zainstalowania ikonostasu i wypełnienia go ikonami. Prace zostały ukończone w 1984 r. Dzisiaj górowska cerkiew to niezwykła wizytówka nie tylko samego miasta, ale też całego regionu. Przybywają do niej miłośnicy bizantyjskiej sztuki sakralnej i wielbiciele talentu profesora Nowosielskiego. W gmachu średniowiecznej, gotyckiej świątyni dzisiaj harmonijnie poєднались i gotyk, i barok, i współczesność.

Profesor Nowosielski pochowany został 21 lutego 2011 r. na cmentarzu Ra-

Słowa pożegnania od prezydenta i premiera RP.

kowickim w Krakowie na polu chwały, gdzie niedaleko spoczywają prof. Bohdan Łepki, prof. Stefan Smal-Stocki, a w oddali widnieją mogiły ukraińskich wojskowych i cywilów zmarłych w latach 1919–1921 w obozie dla internowanych w dzielnicy Kraków-Dąbie. W pobliżu znajduje się także mauzoleum Jana Matejki.

Wśród żegnających się z profesorem Jerzym Nowosielskim był pierwszy pokomunistyczny premier RP Tadeusz Mazowiecki. Odczytał on nad mogiłą list od prezydenta Polski, w którym, między innymi, zawarte były słowa: „Wieloletnie artystyczne i teologiczne poszukiwania uczyniły profesora Nowosielskiego człowiekiem o niezwykłym wymiarze duchowym. Jego nieocenionym wkładem w dialog ekumeniczny są prace, które wzbogacają wnętrza zarówno cerkwi, jak i kościołów, przypominając o tysiącletniej tradycji jedności Kościoła (...)”.

(bt)

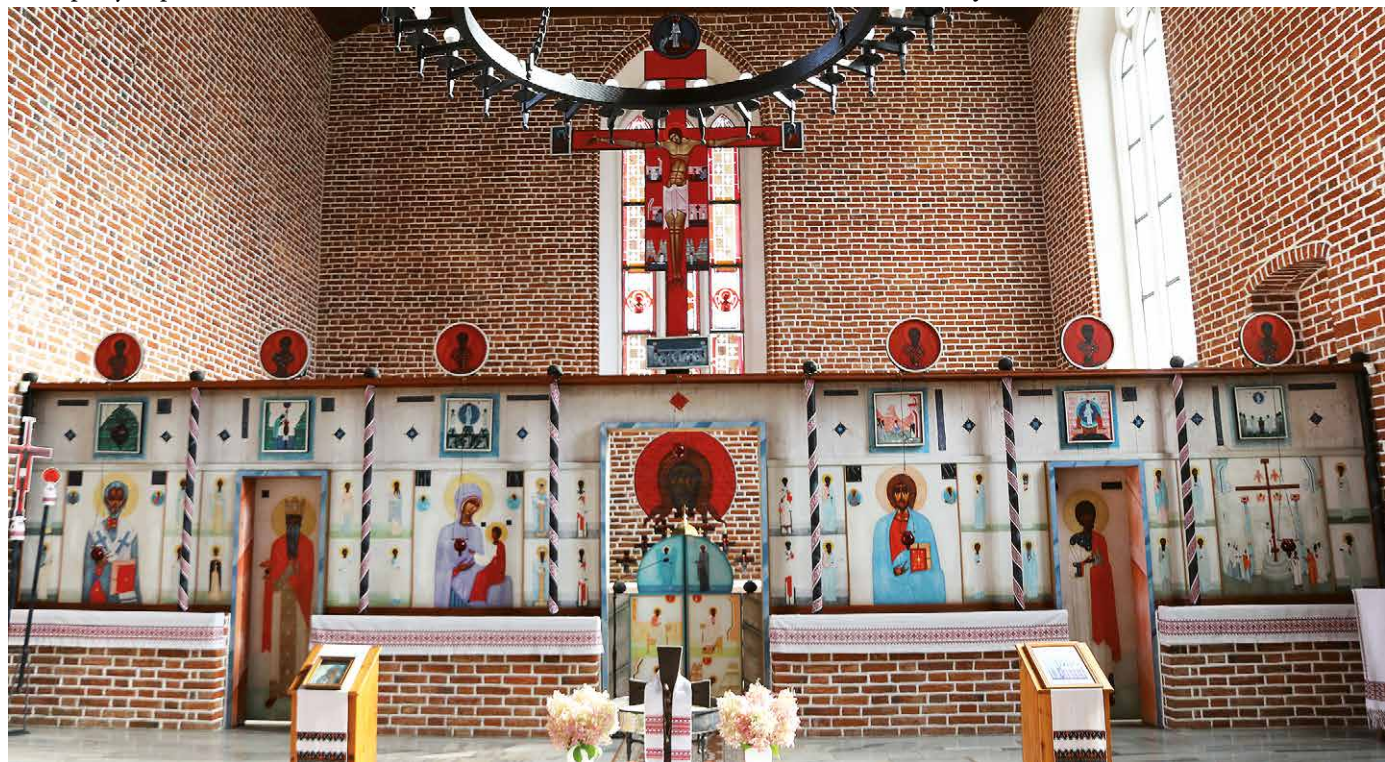
Професор Новосільський

у храмах УГКЦ на Вармії та Мазурах

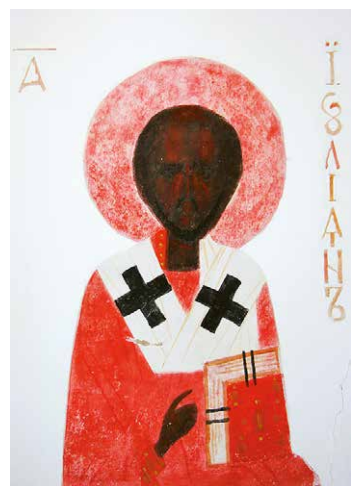
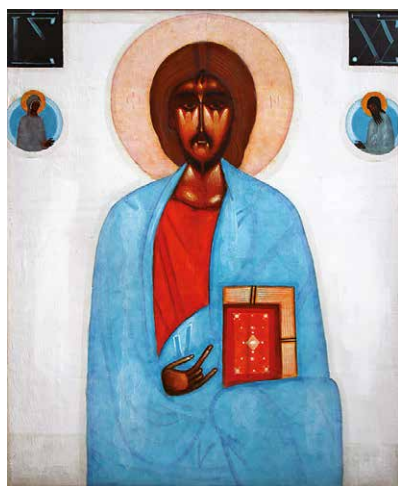
В Ольштинсько-Гданській Єпархії УГКЦ маємо три місця, де можна ознайомитися й помолитися перед іконами, автором яких є професор Юрій Новосільський. Це: храм Воздвиження Чесного Хреста в Гурові Ілавецькому, монастир Отців Василян у Венгожеві та церква Різдва Пренепорочної Діви Марії в Остроумі Барді.

Розписи церкви в Гурові Ілавецькому, включно з встановленням іконостасу, проф. Новосільський здійснив в 1983-1984 рр. Працював тоді разом з асистенткою Галиною Оніхімюк. Про цілість, вже уповні зреалізовану, цікаве зауваження можемо прочитати у виданні „Krzysztof Czerni. Nowosielski — sztuka sakralna. Podlasie, Warmia

i Mazury, Lublin. Białystok 2019”: «*Rozmieszczenie fresków [w Górowie] oraz ich tematyka zostały tak zaaranżowane, że tworzą one wokół ikonostasu coś na wzór pierścienia świętych i postaci biblijnych. Jeśli zaznaczyć by na planie kościoła miejsca, gdzie występują freski, stworzyłyby one swoistą elipsę wpisaną w prostokąt. Można to odnieść do tradycyjnego sposobu zdobienia ścian w cerkwiach, gdzie całość murów wewnętrznych jest pokryta wizerunkami świętych, które otaczają zarówno ikonostas, jak i wiernych.* [Paula Cieżka. 2010]».

Іконостас церкви в Гурові Ілавецькому.

Ікони та фрески професора Новосільського в храмі Воздвиження Чесного Хреста в Гурові Ілавецькому.

У Венгожеві ікони професора знаходяться в каплиці монастиря Отців Василян. Спершу (написані в 1981-1982 рр.) призначені вони були до церкви в Байборах, але не сприйнялися в громаді й в результаті потрапили до запасників

церкви у Венгожеві. Звідтам, за дорученням настоятеля монастиря (сьогодні єпископа УГКЦ) єромонаха Володимира Ющака, у 1991 р. їх перенесено й заінстальовано в монастирі.

* * *

В Остроумі Барді знаходиться одна, фундаційна, ікона авторства Новосільського. Це Зустріч Мелхіседека з Авраамом. Вона прикріплена до передньої стінки церковного жертовника, навпроти царських воріт

Ікони професора в каплиці монастиря Отців Василян у Венгожеві.

Церква Різдва Пренепорочної Діви Марії в Остроми Барді.

Ікона: Зустріч Мелхиседек з Авраамом.

„Sztuka rozbija schematy myślowe”

„...Pierwszymi nauczycielami malowania ikon byli dla krakowskiego malarza właśnie starowierzy z lwowskiej i uniowskiej szkoły ikonograficznej. Nowosielski wielokrotnie pisał o „wysokiej kulturze duchowej i artystycznej tego środowiska”, jak też „precyzji w określeniu roli środków malarskich w przekazywaniu treści duchowych”. Zafascynowany ich obrzędowością odnalazł starowierców po latach, odwiedzając Wodзилки i Wojnowo przy okazji malowania cerkwi w Kętrzynie (...)

Nowosielski — ochrzczony w cerkwi greckokatolickiej, wychowany w tradycji Łemkowszczyzny i ikony karpackiej — był

zawsze otwarty na inne tradycje i religie, a także szczególnie wrażliwy na wszelkie oznaki nietolerancji i religijnych prześladowań. Jednym z najboleśniejszych wspomnień z dzieciństwa była — obserwowana z oddali — pacyfikacja Chełmszczyzny, szeroko zakrojona i metodyczna akcja niszczenia cerkwi prawosławnych na Chełmszczyźnie i południowym Podlasiu (...).

Szacunek i sympatia dla każdego Kościoła cierpiącego, doświadczanego przez konflikty i wojny, związała malarza zarówno z tradycją męczeńskiego Kościoła Greckokatolickiego, jak i pamięcią prześladowanego prawosławia. Malując do

kościół różnych wyznań i obrządków, Nowosielski jakby nie przyjmował podziału chrześcijaństwa do wiadomości. Sztuka ikon, w najgłębszym sensie, była dla niego sztuką ponad podziałami. Także i dawniej — prowincjonalni malarze ikon, pracujący dla określonego zleceniodawcy, nie zawsze byli tego samego co on wyznania. W XVIII wieku księża misjonarze w Siemiatyczach zamawiali obrazy do kościoła w pracowni malarskiej prawosławnego klasztoru w Drohiczyźnie. Zdarzało się, że ikony do cerkwi prawosławnych malowali starowierzy albo unicy; bariera między twórcami różnych konfesji właściwie nie istniała...” (fragment wstępu do: Krystyna Czerni, „Nowosielski — sztuka sakralna...”, 2019)

«Це велика свідомість спільноти — будувати свій храм»

Неділя 21 серпня — (10-та по Зісланні Святого Духа, Святого Еміліяна, ісповідника, єпископа Кизицького), 2022 р. — стала для парафії св. Йосафата Кунцевича в Круклянках величним празником 60-ліття офіційного існування спільноти в організованій формі. Саме у 1962 р. тут стали служитися постійні греко-католицькі богослужіння й цей рік вважається початком парафії.

Вітаючи правлячого єпископа Ольштинсько-Гданської Єпархії УГКЦ Владика Аркадія Трохановського в день празника в порогах своєї церкви делегати від прарафіяльної ради нагадали місця, з яких 75 років тому були депортовані парафіяни сьогоднішньої парафії в Круклянках. Це були давні мешканці повітів: Сянік, Лісько, Перемишль, Ярослав, Любачів, Грубешів, Томашів-Любельський, Сокаль, Коросно, Володава.

До збудування власного храму в Круклянках, греко-католики користали з гостинності латинської парафії, але думка про власний була завжди і нарешті вдалося її зреалізувати завдяки місцевим лідерам та жертвенності цілої спільноти. Сьогодні в церкві св. Йосафата Кунцевича моляться вже «третє покоління вигнанців з акції «Вісла».

Греко-католицька парафія в Круклянках була заснована у 1962 році. Не

розпоряджаючися власним храмом вірні користали з гостинності місцевих римо-католиків і молилися в їхньому костелі. Цей період згадують сьо-

Церква під покровом св. Йосафата Кунцевича в Круклянках.

Ікона Покрови Пресвятої Богородиці від Ольштинсько-Гданського Владика.

годні добрим словом, бо ж зустрілися з повним розумінням духових потреб і сусідською допомогою. Суттєва зміна

наступила у 1996 році, коли-то урочи-сто був посв'ячений наріжний камінь під будову власної церкви, проект якої виконав архітектор Богдан Боберський. Новозбудований храм, що зразу став архітектурною прикрасою Круклянок, у 2002 році, при участі численно прибулих вірних, спільно освятили Митрополит Іван Мартиняк та Владика Володимир Ющак.

У неділю ювілею парафії, 21 серпня 2023 р., в Божественній Літургії взяли участь місцеві парафіяни, а також віряни з сусідських парафій і запрошені гості, поміж якими були віце-маршалок Вармінсько-Мазурського воєвідства Мирон Сич та вїйт гміни Круклянки Варфоломій Ключко.

Звертаючися до присутніх на празничній літургії в Круклянках, Владика Аркадій, серед іншого, відзначив: «Ваша церква виникла завдяки вашій, вірян, великій жертвенності. Треба рішуче сказати — це велике свідцтво віри, бо там, де стоїть храм, це знак, що люди визнають Божий закон і цим законом хочуть жити кожного дня...».

Владика Аркадій з нагоди гарного ювілею подарував парафії ікону Покрова Пресвятої Богородиці.

Гостинна спільнота Круклянок на закінчення празника запросила присутніх на трапезу на прицерковному майдані, а дещо раніше всі, разом з Владикою та прибулим духовенством, стали до спільної світлиці для збереження пам'яті події.

(бт)

Віряни парафії св. Йосафата Кунцевича в Круклянках разом з Владикою Трохановським на порозі храму в день ювілею 65-ліття.

Пилип Орлик

21 жовтня 1672 р. — в Білорусії народився в сім'ї родовитої литовської шляхти чеського походження — Орликів., генеральний писар, гетьман України (на еміграції), укладач першої української Конституції — «Договори і постанови прав і вольностей Війська Запорізького».

Гетьман Пилип Орлик.

Навчався в Києво-Могилянській академії. За рекомендацією професора філософії Стефана Яворського молодий Орлик став секретарем канцелярії київського митрополита, а через короткий час був запрошений до гетьманської канцелярії в Батурин.

Києво-Могилянську академію Пилип Орлик закінчив у 1694 році. Добре володів українською, польською, церковнослов'янською, болгарською, італійською та іншими мовами.

З 1702 року був Генеральним писарем та довіреною особою Івана Мазепи. 1708 року взяв участь у виступі Гетьмана Івана Мазепи проти Петра I. Після Полтавської битви емігрував до Османської імперії.

За Іваном Мазепою до Бендер пішли близько 50 провідних представників старшини, майже 500 козаків із Гетьманщини та понад 4 тисячі запорожців. Ці «мазепинці», як їх часом називають історики, були першою українською політичною еміграцією. Вони і обрали 5 квітня 1710-го року Пилипа Орлика гетьманом України (у вигнанні). Обрання відбулося в присутності запорожців, генеральної старшини, козацтва, а також османського султана і шведського короля Карла XII.

Основними пріоритетами зовнішньої політики Пилип Орлик уважав: необхідність шведської протекції з гарантією незалежності й територіальної цілісності України, встановлення міцного миру та військового союзу з Кримським ханством. Помер у м. Ясси (Молдова) 24 травня 1742 р.

Конституція Пилипа Орлика — пам'ятка правової думки

Конституція Пилипа Орлика. Документ, який сьогодні називають першою українською Конституцією, був прийнятий на зборах козацтва біля містечка Тягина (нині — територія Молдови) 16 квітня 1710 року.

Після Полтавської катастрофи у 1709 році Пилип Орлик, разом з залишками козацьких та шведських військ, опинився в Бендерах. Мазепа помер, а на його місце гетьмана України було обрано Орлика. Саме у Бендерах новообраний гетьман і склав «Пакти й Конституції прав і вольностей Війська Запорізького», документ, який пізніше дістав назву Конституції Пилипа Орлика.

Повна назва цього документа:

«Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького між Ясновельможним паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорозького, і між генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами утверджені обома сторонами вільним голосуванням і Ясновельможного гетьмана урочистою присягою підтверджені року від Різдва Христового 1710, Квітня 5, в Бендерах».

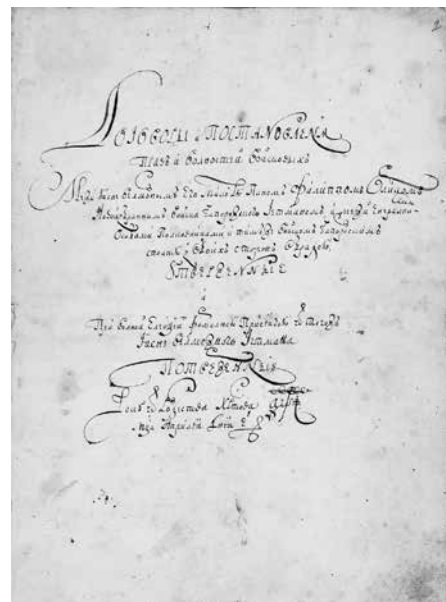
Сучасна поширена назва «Конституція» походить від дослівного перекладу латинської назви оригінального документу: «Pacta et Constitutiones legum libertatumque exercitus zaporoviensis» («Пакти і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького»).

Унікальність Конституції Пилипа Орлика в тому, що цей документ вперше в світі встановлює поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, а також запроваджує принцип делегування прав. Він складається з преамбули і шістнадцяти розділів, у яких

закріплюється розподіл влади та описуються механізми управління державою. Законодавча влада надається Генеральній Раді, яка повинна була стати парламентом і працювати сесійно тричі на рік. Виконавча влада розподілялась між гетьманом і Радою генеральної старшини. Всі спірні питання належали до відання Генерального суду.

Титульна сторінка конституції староукраїнською мовою (Оригінал зберігається в Російському державному архіві давніх актів)

На жаль, Конституції Пилипа Орлика так і не судилось стати повноцінним державним документом. Вона приймалась в умовах фактичного розгрому українських та шведських військ. А сам гетьман перебував у вигнанні і так ніколи й не повернувся на Батьківщину.

Оригінал першої сторінки Конституції зберігається в Національному архіві Швеції. Тут же зберігається і латиномовна копія Конституції XVIII століття. Остання сторінка україномовного документу із оригінальним підписом Пилипа Орлика та печаткою Війська Запорозького — у Російському державному архіві давніх актів.

Історики мають різні думки щодо того, чи був цей документ Конституцією у сучасному розумінні. Чи просто прогресивним твором, який випередив свій час. Але в будь-якому випадку Пилип Орлик є автором першої в історії людства конституції демократичного суспільства. А сам документ безумовно став видатною пам'яткою історико-правової думки не лише України, а й всього світу. Адже перші Конституції в Європі і США з'явилися лише сімдесят років потому.

Микола Сатпаєв,
«Український інтерес»

150 літ від народження письменника

9 листопада 1872 р. у с. Кривеньке (Тернопільська обл.) народився Богдан Лепкий, поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, публіцист, художник, видавець, громадський діяч. Голова Товариства письменників і журналістів у Львові, почесний член товариства «Просвіта», надзвичайний член Українського наукового товариства в Берліні, один з керівників Українського наукового інституту у Варшаві, член Історико-філологічного товариства у Празі, дійсний, а згодом почесний член НТШ, почесний доктор Українського вільного університету у Празі, академік Київської Могилянсько-Мазепинської академії у Варшаві, сенатор польського Сейму. За обсягом написаного в українській літературі поступається тільки І. Франкові.

Коли розпочалася друга світова війна, Б. Лепкий зі своєю сім'єю перебував на відпочинку у с. Черче. 23 вересня 1939 року вони повернулися до Кракова. Хворий письменник не тільки втратив роботу в університеті, а й зазнав переслідувань. Помер Богдан Лепкий 21 липня 1941 року в Кракові. Тут же похований на Раковицькому цвинтарі.

Allegro patético (оповідання) — Богдан Лепкий

На високій горі стояв город; невеликий та гарний.

Білі димки знімалися одні вище других, ніби виходили на верх гори, щоб звідтам зазирнути в долину, у степ.

На вікнах стояли глечики з квітками, а перед воротами гралися діти, ще кращі від квіток.

Як було наблизитися пустим і від сонця випаленим степом до городу отсього, то здалеку виглядав він ніби якийсь великий, зачарований замок, ніби приманлива фата-моргана.

Тільки зелені було тут дуже мало, а й на тих хирлявих деревах та кущах,

що де-не-де насилу добувала собі право до життя, лежала, ніби сніг, біла вапняна пилюга.

Дошч був тут явищем надзвичайним, а на цілий город була тільки одна криниця.

До неї ранками блакитними і вечорами фіолетними караванами мандрували жінки з цілого міста.

На головах несли глиняні високі амфори, і бедра їх колисалися ритмічно.

Кругом криниці сідали вінком різноцвітним і, дожидаючи черги, розмовляли з собою.

А дожидати доводилося довго, бо вода лилася з кипарисового жолібця звільна, повільно, ніби хтось з невидимого клубка снував нитку, срібну, тоненьку.

Та вони дожидалися поколіннями цілими і навчилися ждати. Привикли. А діждавшись і зачерпнувши води, несли її уважно, ніби лік цілющий, ніби найдорожче вино.

Аж одного разу ті, що прийшли, оторопіли.

Жолобець був сухий, води ні крапельки.

«Покарав нас Господь за гріхи наші великі», — сказали мешканці городу цього, покинули його і пішли в степ, геть далеко, шукати собі нових осель, нової води.

Пішли, лишаючи хати свої, і святощі родинні, і гроби предків своїх, бо не могли забрати їх з собою.

Пішли на мандрівку довгу і далеку, на невідомі пригоди, на бої з племенами чужими, — пішли, бо рідний город відмовив їм води. Знайшла вона собі серед скель нову дорогу і побігла нею, невідомо, до чиїх рук і до чиїх уст, до чиїх розмальованих амфор.

Город остався сам...

Я чув по нього і, проїжджаючи степом, наложив дороги, щоб зазирнути туди.

Червоне сонце викочувалося ліниво на невиспаний обрій і, не дожидаючи, щоб степ привик до нього, кидало йому в очі, ніби приск з горнила, своє сьєво сліпуче і свій палючий жар.

Пам'ятник на могилі
Б. Лепкого.

Степ мовчав і корчився з болю, а його розпадини й Щілини глибшали все й ширшали, і весь він виглядав, мов пошарпана з розпуки одежа.

На обрії бовванів город, як велетень у золотій збруї, бо кожний шпиль дому був позолочений сьйвом сходячого сонця, і кожний камінь яснів, мов алмаз. Як я входив до нього, сонце піднялося високо, від домів клалися на пусті вулиці довгі темні тіні, а криші, мури, вікна й двері, усе, усе було мов присипане мукою; на всім лежала вапняна пилюга, котрої не струшував ніхто.

На вікнах стояли глечики забуті, сухі, без квіток, а на воротах не гралися діти, ще гарніші від квітів. Луск моїх чобіт відбивався гомоном крикливим, ніби дім домові передавав несподівану вість, що хтось іде, і вікна цікаво дивилися на мене, гадаючи, що, може, це вертає один з тих, Що покинули город.

Город буй, як велика архітектонічна мумія, непотрібна нікому, покинена на поталу часу. Навіть ящірки, що давно не бачили людини, крилися до своїх нірок, тільки гадини, скручені в спіраль, спокійно дивилися в сонце і впивалися ним. Знали вони, що навіть чоловік не любить їх і боїться.

Ніби в сні, блукав я вулицями і, ніби в сні, побачив на скруті одної з них дідуся високого, старого, з бородою сивою і довгою по пояс.

У руці тримав глиняну посуду, а другою нагинав чашечки квіток диких і, як мати струшує сльозу з повік своєї дитини, так він струшував з них росу до тієї посуду.

Увесь був сивий, ніби пилом припав, такий, як город увесь, він — частина його.

І ступав так тихо, так нечутно, ніби боявся розбудити ті спомини багаті, що дрожали у кожному кутку.

Виглядав, ніби з'ява, ніби привид таємний, що тільки гляди як і щезне, як й розвіється, мов дим.

Та не щезав.

Я поклонився йому і спитав, що він робить таке?

— Збираю росу, бо нема води. Хіба не бачиш? І далше робив своє, не турбуючись мною.

— А не скучно і не страшно тобі самому?

— Я не сам. Тут ціле моє життя. Ціле моє життя.

— Розкажи мені про нього. Сумно покивав головою.

— Уста мої сціпилися від горя, і не трібує розтворити їх, бо хоч би я кричав на весь степ, то не висловлю того, ➔

65 літ греко-католицької парафії

св. Вартоломея і Покрови Пресвятої Богородиці в Гданську

Своє літочислення і хроніку одна з наших найдавніших парафій (в Гданську) починає від днів **19 і 26 травня 1957 р.**, коли-то в костелі Святого Вартоломея (саме цьому ж самому, який носить сьо-

щоби разом помолитися, вшанувати свято і 65-ліття парафії.

Владику Аркадія Трохановського, Ольштинсько-Гданського єпарха, який очолив святкову Божественну Літургію, в порозі храму привітали о. митрат Йосиф Улицький та делегації вірян з квітами і традиційним українським хлібом на руках.

Відкликаючися у проповіді до гарної історії греко-католицької спільноти й парафії в Гданську Владика Аркадій нагадав і цей період, коли стала вона прибіжищем для тих, хто

найкращий проєкт. Це проєкт любові Бога та ближнього. Такий час, що ще більше потрібно молитви, віри в Бога, потрібно шукати духовного скріплення і не падати духом. Богородиця з великою покорою прийняла рішення Бога щодо неї. Вміймо і ми також, починаючи від Тайни Покаяння, шукати дороги до нашого відродження.

Наука предків вчить нас бути відкритими для інших, коли-то зберігаючи свою заповітну тотожність, ставимось зі зрозумінням до своїх ближніх.

З нагоди 65-літнього ювілею Владика добрим словом, грамотами й медалями св. Йосафата Коциловського нагородив місцеву парафіяльну молитовну Спільноту ОРАНТА Нерушима Стіна, парафіяльний хор св. Вартоломея, Братство св. Володимира Великого, хрестителя Київської Русі. Окремі слова подяки склав пароху гданської парафії: **«Дякую митрату о. Йосифові Улицькому за довголітнє душпастирювання в цій**

Владику Аркадія Трохановського у своєму храмі вітають члнки гданської спільноти.

годні звання й гідність конкатедрального храму Ольштинсько-Гданської Єпархії УГКЦ) першу Божественну Літургію відправив о. митрат Василь Гриник.

Від згаданих подій минули десятиліття і **16 жовтня 2022 р.**, з нагоди празника Покрови Пресвятої Богородиці, гданщани (а серед них немала група іммігрантів, студентів і біженців з України) зішлись до свого храму,

що чую. Не спиняй мене, мені ніяк гаяти дорогого часу. Сонце висушить росу, іди звідкіль прийшов...

І далі схилявся над кожною рослиною марною і уважно, уважно струшував крапельни роси в свою глиняну посуду.

Так цей старець любив свій рідний город.

* * *

В очах твоїх я небо бачу

Богдан Лепкий

В очах твоїх я небо бачу,
Горять на нім вечірні зорі
І відбивають світло своє
В моїй душі, неначе в морі.
І поки небо тихе, сине,
І поки ясно сяють зорі,—
Блакитом чистим хвиля лине
В глибокім безконечнім морі.
А хай лиш небо хмари вкриють,
І хай погаснуть ясні зорі,—
То враз і води потемніють
В глибокім безконечнім морі.

Серед вірян гданської парафії немала група іммігрантів, студентів і біженців з України.

захищаючи себе й рідню перед війною, змушений був чи тільки на певен час, чи може вже і на постійно, покинути свій край. Біженець віднайшов тут своїх.

Сталося це не випадково, бо саме: **«Наші предки поставили на віру в Бога, зберегли свою ідентичність: релігійну та національну. Вчили нас молитви рідною мовою. Їхня праця принесла плоди. Ми не стали кимось іншим. Про це треба пам'ятати і бути їм вдячними. Жертвували себе, але цю працю треба продовжувати, щоби у своїй Церкві надалі були люди. Дякуючи поколінню, яке виховало нас, яке зробило все, що було можливе, сьогодні також і ми з новим духом відповідальності за народ, за Церкву, за свою особисту, індивідуальну ідентичність маємо йти цією дорогою, щоби не бути кимось іншим. Триваймо з переконанням у вірі наших предків. Тому ставмо на Господа Бога. У Нього**

парафії, за велике зусилля, за дбання про єдність в парафії, за матеріальну та духовну турботу. За ті всі роки невтомної праці».

На закінчення богослужіння в храмі присутні кількакратно заспівали «Многая літа» і проводові Церкви, і ювілярам, і цілому народу. Торжество завершило миркування Владикою вірян присутніх в церкві.

У другій частині празника гданщани мали нагоду ознайомитися з доповіддю історика Національного заповідника «Софія Київська» з Києва, п. проф. Олени Ясинецької, яка презентувала три жіночі постаті з-перед століть, дуже заслужені в історії європейського християнства, а ще не достатньо відомі й у своєму народі. Доповідь торкалася руських княгинь: Інгігерди Шведської, Анни Київської та Едігни Баварської.

(бт)

Осінній Супрасль

Супрасль, це невелике місто в північно-східній Польщі, на однойменній річці Супрасль, варте нашої особливої уваги в першу чергу мабуть тому, що знаходиться тут Благовіщенський монастир, історія якого (так само, як і самого міста) пов'язана з Чином святого Василя Великого та біографією святого священномученика Йосафата Кунцевича, 400-ліття мученицької смерті якого у 2023 році відзначатиме наша Церква. Тут також знаходиться чудотворна ікона Супрасльської Божої Матері.

Чоловічий Благовіщенський монастир у Супраслі бере свій початок від 1500 р., коли-то Олександр Ходкевич, конюший надвірний, державний діяч Литовсько-Руської держави, дав згоду на закладення в місці нинішнього міста монастиря грецько-русько-візантійської традиції.

Супрасльський бургомістр, доктор історичних наук, Радослав Добровольський відзначає: «Монастир поєднував не лише одні архітектурні стилі, але й різні філософські та релігійні ідеї. Він

в Речі Посполитій інтелектуальних осередків уніятів.

В 1695-1803 рр. існувала в Супраслі монастирська друкарня. У 1839 р. цар ліквідував греко-уніятську Церкву, а її маєток, духовенство й вірян включив до Російської Православної Церкви. Тоді й виник в Супраслі православний монастир, який став «могилою унії». У ньому помирали давні Отці Василіяни, як досі жили в зовсім іншій традиції, й ніяк не могли знайти собі місця в новій політичній та релігійній дійсності.

Під час I світової війни, в 1915 р., російські монахи покинули монастир втікаючи на схід. Монастирські будинки зайняло німецьке військо перебуваючи в них до початку 1919 р.

В незалежній Польщі в монастирі оселилися Отці Салезіяни організуючи в них школу. Працю отців перервала II світова війна. Після її закінчення зруйновані будинки були відбудовані й рішенням адміністрації приміщено в них аграрну середню школу. Від лютого 1996 р., після довголітніх судових

Ікона Супрасльської Божої Матері.

сім пакетиків з мощамми. Був також документ, який засвідчував, що мощі передані місту від віленського єпископа. В одному з пакетиків були дві частки мощей святого Йосафата Кунцевича. Отже, святий цілий час присутній в місті. Мощі надалі зберігаються в костелі Пресвятої Трійці.

Існують також свідчення, що святий Йосафат, як єпископ, реально бував у Супраслі відвідуючи монастир, в якому навчалися монахи.

Чудотворна ікона Супрасльської Божої Матері

Супрасльському монастиреві київський Митрополит Йосиф II Солтан у 1503 р. подарував ікону Божої Матері-Одигітрії.

Ікона перебувала в монастирі до 1915, але через наступ німецьких військ була перенесена до Слуцька і зникла у воєнні роки. Сьогодні в монастирській церкві Благовіщення знаходиться її копія з XIX ст. На іконі представлена Богородиця з Дитям, яке правою рукою благословить, а в лівій тримає книгу.

Ікона дуже скоро стала відома численними зціленнями. Коли монастир став греко-католицьким, на неї накладено сукенку прикрашену дорогоцінними каменями. Протягом століть перед іконою молилися і православні, і католики. Образ Супрасльської Божої Матері знаходиться сьогодні також і в римо-католицькому костелі Пресвятої Трійці. Празник Супрасльської Божої Матері віряни відзначають 10 серпня.

Богдан Тхір

Благовіщенська церква Супрасльського монастиря.

досконало вкладався в ягеллонську ідею держави поєднаної персональною унією спільного володаря, в якій поляк, литвин і русин почували себе братами.

Після 1596 р. монастир прийняв рішення синоду православних владик у Бересті.

Не відрікаючися від руських релігійно-культурних традицій, але сприймаючи і доповнюючи їх латинськими і польськими елементами, супрасльський монастир став одним з важливіших

суперечок, об'єкт перейшов у володіння Польської Автокефальної Православної Церкви».

Святий Йосафат Кунцевич

Кілька років тому парох римо-католицької парафії Пресвятої Трійці в Супраслі, під час ремонту храму, за звичайним образом Розп'яття з датою 1863, знайшов портатиль (невеликий, переносний вівтарик), в якому було

День поминання Священномученика Йосафата Коциловського

У день 17 листопада наша Церква поминає Блаженного Священномученика Йосафата Коциловського, єп. Перемиського.

Ікона блаженного Йосафата Коциловського.

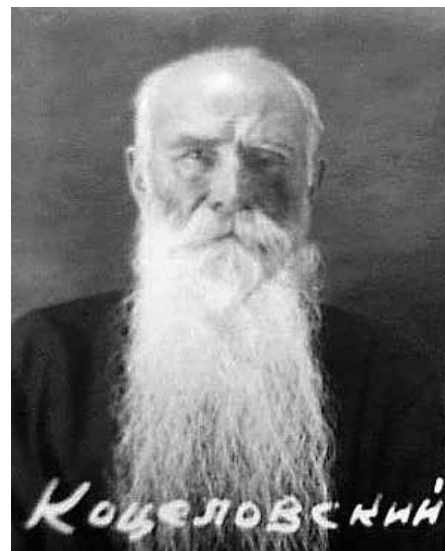
Йосафат Коциловський (*3.03.1876 — +17.11.1947) народився у лемківському селі Пакошівка біля Сянока. Доктор філософії та богослов'я, монах-василіанин, Єпископ Перемисько-Самбірський, засновник Духовної семінарії у Перемишлі та монашого Згромадження Сестер св. Йосифа. Вперше заарештований Польською Службою Безпеки 21 вересня 1945 р. Другий арешт 26 березня 1946 р., блаженного перевели у табір у с. Чапаївка біля Києва де він помер смертю мученика. Мощі блаженного Йосафата вшановуються у церкві Благовіщення Пресвятої Богородиці у Стрию.

Шляхетність його постави і доброта, котру випромінював погляд його очей, не дали жодного разу занестися над ним руці безбожника-ката: кипляча у ньому злоба на послідовників Христового вчення, неначе велетенська хвиля, що безплідно розбивається об могутню прибережну скелю, відступала перед строгою добротою старця, яка, поряд з тим, зуміла виеднати повагу до релігійних переконань та світогляду цього католицького єпископа з боку насельниць жіночого православного монастиря, що містився неподалік місця його славного мученицького подвигу і блаженного переставлення до вічності.

*Постуляційний Центр
беатифікації УГКЦ*

* * *

У таборі владика перебував в одній келії разом з православним владикою, який просив настоятельку сусіднього православного монастиря про те, щоб і владичі Йосафату приносити дещо харчів. Так і сталося. Так про останні дні життя владики згадує отець Йосафат Каваців, який перевозив мощі Владики на Галичину. Йому розповіли це православні монахині з Покровського монастиря в Києві. «Я поїхав до Києва до Покровського монастиря, де я зустрів заступницю ігумені, тому що ігуменя була хвора. Вона розповіла, що в 1947 році арештували православного владика з Києва, який опікувався сестрами. Православний владика перебував в таборі Чапаївка 25 кілометрів від Києва. Одного разу православний владика сказав до сестер, що разом з ним сидить уніятський владика Йосафат Коциловський. Православний

Світлина із слідчого ізолятора (архів).

владика просив сестер принести владичі Йосафату деякі необхідні речі. Сестри погодилися на це. Одного разу, коли сестри принесли посилку, владика зі смутком в голосі сказав, що 17 листопада 1947 року заснула вічним сном свята людина — уніятський владика Йосафат Коциловський. Православний владика просив сестер знайти гроші, щоб викупити тіло померлого владики Йосафата, тому що тіла хоронили у спільній могилі. В такий спосіб похоронили владика Хомишина. Монахині зробили так, як просив владика та викупили тіло, накрили його білим полотном та поклали в просту домовину. Владика тихцем похоронили на боці, а на могилі посадили дерево, щоб запам'ятати місце».

В 1977 році тлінні останки Слуги Божого було перевезено до Львова, та його похоронили на Янівському цвинтарі. Однак там воно не могло спокійно спочивати, тому що КГБ хотіло його знищити. З цієї причини тіло хоронили в різних місцях — було їх разом аж 7. Врешті тлінні мощі владики опинилися у Стрию, де вони знаходяться до сьогоднішнього дня. (ред.)

Явожно 2022

(Продовження з 4 сторінки)

Перемисько-Варшавський, Владика Володимир Ющак ЧСВВ, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський, представники духовенства з усіх трьох єпархій УГКЦ у Польщі, Генеральний Консул України в Кракові, В'ячеслав Войнаровський, представник Польського Парламенту, представник катовицького воєводи, Президент Явожна Павел Ян Сільберт, Голова ОУП Мирослав Скірка,

представники Об'єднання Лемків, молодь українських шкіл у Польщі та численні учасники з різних частин Польщі та України.

Відзначення 75-ої річниці акції Вісла розпочалися Божественною Білургією, яку очолив архієпископ Євген Попович. Після закінчення літургії, при гробах в'язнів владики, разом з присутнім духовенством, відслужили Заупокійну Панахиду за жертви акції «Вісла» та концтабору в Явожні. Представники адміністрації та громадських організацій

звернулися до учасників святкувань з короткими промовами та склали квіти й лампадки перед пам'ятником.

Друга частина відзначень пройшла в Молодіжному будинку культури в Явожні. Тут учасники були пригощені й опісля мали можливість подивитися театральну виставу підготовану молоддю з Перемишля, зміст якої нав'язував до актуальної війни в Україні.

У цьогорічних святкуваннях в Явожні не брав вже участі ніхто із в'язнів. (Закінчення на 16 сторінці)

Св. священномученика Йосафата,

архієпископа Полоцького — 25 листопада

Празник святого священномученика Йосафата для вірних Української Католицької Церкви особливо дорогий, світлий і радісний, бо це празник нашого українського святого, празник нашого брата по крові й кості, празник великого апостола й мученика за святу віру й єдність Церков.

Та не тільки наша Церква, але й ціла Католицька Церква його почитає, його славить, до нього молиться, на його честь будує святині, а його мощі спочивають у серці християнсько-католицького світу, у базиліці святого апостола Петра в Римі. Святий Йосафат — це перший український святий, якого канонізувала Католицька Церква, йому і його мученицькій крові ми завдячуємо, що сьогодні визнаємо правдиву Христову віру та що ми члени правдивої Христової Церкви.

У небі є тисячі й тисячі різних святих. Це безіменні святі. Та маємо рід святих, які за земного життя відзначилися великою святістю і героїськими чеснотами любови Бога і ближнього, яких Господь Бог після їхньої смерті прославив чудами, а свята Церква винесла їх на престоли святих і доручила їх почитати. Таких святих зовемо канонізованими. І до них якраз належить наш священномученик Йосафат.

Церква після проведення кількох дуже строгих процесів над життям святого Йосафата, руками Папи Пія IX, 29 червня 1867 року поклала на голову святого Йосафата вінець святих: «Пій, єпископ, слуга слуг Божих..., — каже канонізаційна булла, — згаданого блаженного Йосафата, архієпископа полоцького, руського обряду, з Чину Святого Василя Великого, бути святим вирішили та й у список святих мучеників вписали».

Закликом почитати і наслідувати святого Йосафата в любові до нашої святої віри, Церкви, обряду й народу, хай будуть для нас слова Патріарха

Йосифа Сліпого, які він сказав біля гробу святого Йосафата 25 листопада 1969 року: «Нехай святий Йосафат, як вірний син Церкви й народу, аж до перемоги веде наш народ. Він боронив єдність Церкви й народу весь свій вік. Навіть у Полоцьку на Білорусі він почувався русином-українцем, а про єдність Церкви переконував і київських печерських монахів, його сильний характер і героїська святість життя мусить і нас підбадьорювати та заохочувати йти по його слідах, хоч би це також коштувало нам жертви, бо принести її треба, якщо йдеться про добро Бога, Церкви й народу» (Благовісник, V, 1-4, 1969).

о. Віталій Тарасенко

* * *

Цікава і доля мощей св. Йосафата, які так хотіли знищити недруги, щоб затерти слід св. Йосафата в історії. У 1916 р. мощі св. Йосафата перевозять у костел св. Варвари у Відні (до того часу вони перебували в різних місцях Литви, Польщі і Білорусії). У 1949 р. Йосафатові мощі потрапляють з Австрії до Рима, де були перезахоронені у Ватикані в базиліці св. Петра, у вівтарі правої нави престолу св. Василя Великого.

Молитва до святого Йосафата і мучеників

Святий священномучениче за єдність Христової Церкви Йосафате та інші мученики! Ви своєю мученичою смертю залишили Церкві величне свідцтво про святу віру. Випросіть нам, щоб зберегли ми цей божий дар і свідчили словами і життям правдивість тієї святої віри.

Випросіть нам ласку, щоб ми вірно жили божими заповідями. Приведіть тих, що живуть у грісі й у темряві незнання, до роздуми над своїм спасенням. Потіште засмучених, скріпіть

Йосафат Кунцевич, мідьорит авторства Олександра Тарасовича, XVII/XVIII ст. (Вікіпедія).

слабовірних і зробіть, щоб усі відчули ваше сильне заступництво у найсвятішого подателя всього добра.

Учиніть, святий Йосафате та мученики, своїми молитвами, щоб у цілім нашій народі запанувала єдність у вірі, щоб усі стали дітьми однієї святої вселенської Церкви та щоб. увесь український нарід, збагачений божим благословенням, прославляв Бога, що нагородив вас нев'янущим вінцем у своєму царстві. Радуйтеся, мученики церковної єдності, бо і днес проповідує з'єднання. Радуйтеся і молитесь за наше спасення. Амінь.

Явожно 2022

(Продовження з 15 сторінки)

Майже всі відійшли вже з цього життя. Владика Володимир та о. митрат Іван Лайкіш з Гурова Ілавецького (якого батько також був в'язнем Явожно) звернули увагу на те, що тепер на нас, тобто на дітях, онуках, спочиває обов'язок пам'ятати про тих, що були ув'язнені в Явожні, які тут терпіли та помирали.

текст і фото: Редакція

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний бюлетень.. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція працює на громадських засадах. Редагує колегія: **Владика Аркадій Трохановський, о. митрат Богдан Панчак, о. Микола Костецький** — координатор від Перемисько-Варшавської архієпархії, **о. Євген Сухий** — координатор від Вроцлавсько-Кошалінської єпархії. Відповідальний редактор **Богдан Тхір** (бт). **Аркадій Стопа** — технічні консультації. *Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти.*

Kuria bp, ul. Błogosławionego bpa Józefa Koczyłowskiego 4, 37-700 Przemyśl, tel/fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl; **Kuria bp**, Pl. Nankiera 15a, 50-140 Wrocław, tel./fax 71 343-94-77; fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl; **Kuria bp**, ul. Lubelska 12, 10-405 Olsztyn, tel: 89 539 60 48, e-mail: eparchia.kontakt@gmail.com

Adres redakcji: BŁAHOWIST; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl, konto: Bank Spółdzielczy w Górowie Ił, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001